

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

ju.L4@regeringskansliet.se
ju.remissvar@regeringskansliet.se

2019-05-13

Remiss Ju 2019/00404/L4

Yttrande över betänkandet ”Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7)

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

KSLA tar här tillfället att till Justitiedepartementet avge följande synpunkter på betänkandet ”Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7).

Sammanfattning

KSLA anser att utredningen på ett förtjänstfullt sätt har genomfört sitt uppdrag. Akademien stödjer i huvudsak utredningens förslag till åtgärder och förändringar i gällande lag och förordning.

KSLA ser det centralt att förslaget på att obligatoriskt ansluta kommunal räddningstjänst till systemledning och ledningscentraler genomförs. Det torde medföra att statligt övertagande inte behöver bli aktuellt.

Skulle detta trots allt bli aktuellt instämmer KSLA med utredningens förslag att om räddningsinsatsen är omfattande eller om det annars finns synnerliga skäl ska staten ha möjlighet att överta ansvaret. KSLA föreslår att ansvaret då åvilar MSB eller någon Länsstyrelse.

Allmänna synpunkter

Skogsbrandsutredningen har med stor kunskap beskrivit det svenska skogslandskapet och dess förutsättningar att stå emot klimatförändringar och vikten av att ha beredskap mot tänkbara samhällsförändringar. Utredningen har

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

förtjänstfullt beskrivit bristerna i räddningstjänstens agerande i samband med 2018 års bränder.

En återkommande iakttagelse är att många aktörer reagerar för långsamt, att resurser som finns inte ianspråkats i den utsträckning som är möjlig och att ledningsorganisationen är ineffektiv. Utredningen redovisade exempel för hur initiala insatser görs i Kanada som bidrar till att bränder kan förhindras att växa sig stora. Utredningen konstaterar lakoniskt i sista meningen på sidan 98: ”En tydlig utvecklingspotential inom detta område finns i Sverige.”

Tidig riskbedömning borde vara ett skall-krav vid varje skogsbrand, inte minst vid brand som uppstått nära bebyggelse.

I information till allmänheten bör framhållas vars och ens ansvar att förebygga och omgående rapportera upptäckt av brand i skog och mark.

Konstateras kan, att om förebyggande åtgärder samt samordning av kommunala räddningstjänster genom gemensam systemledning och ledningscentraler som föreslogs av Räddningstjänstutredningen, hade varit på plats så hade troligen brändernas omfattning i viss utsträckning kunnat begränsas. Det är således angeläget att Skogsbrandsutredningens förslag nu kan genomföras utan dröjsmål. KSLA vill påpeka vikten av att den kommunala räddningstjänsten inordnas i ett färre antal större ledningscentraler med systemledning (räddningstjänstförbund) som kan tillhandahålla tränad personal för skogsbrandbekämpning. Möjliga träningsobjekt finns varje år i samband med de naturvårdsbränningar som branschen utför.

Det saknas inte resurser i det svenska samhället, men ibland saknas förmågan att snabbt och obyråkratiskt kunna ta dem i anspråk, t.ex. privata helikoptrar, som kan bidra med avgörande insatser i en skogsbrands initiala skede, eller andra resurser som tillhandahållas av lantbrukare eller entreprenadföretag. KSLA anser att lokal samverkan i ett tidigt skede mellan skogsbruket, lantbrukare och entreprenadföretag kan effektivisera brandbekämpningen. Det är också viktigt med samverkan med andra delar av civilsamhället under och efter räddningsinsatser, t ex POSUM-grupper, skogsägares och lantbrukarnas organisationer m fl. Sådan samverkan torde kunna byggas upp om ledningscentraler har särskild kunskap och träning av dels vad civilsamhället kan bistå med i förbyggande/inledande skede, dels i ren brandbekämpning och vid efterarbete.

Utredningen framhåller värdet av de många frivilligas insatser samtidigt som den konstaterar att vissa kommuner har svårt att inledningsvis använda dessa. Detta faktum skulle, enligt KSLA:s uppfattning, kunna förbättras om kommunerna i större utsträckning, gärna inom ramen för kommunala räddningstjänstförbund, träffar avtal med Civilförsvarfsförbundet om FRG och andra relevanta organisationer, samt ser till att dessa grupper också involveras i övningsverksamhet.

En brist som MSB måste avhjälpa är den konstaterade oförmågan för aktörerna att i vissa lägen kunna använda kommunikationssystemet RAKEL.

För övrigt delar KSLA skogsnäringens erfarenheter summerade i fem punkter för bättre brandbekämpning.

Synpunkter på utredningens slutsatser och förslag (kap. 20 och 21)

KSLA delar utredningens ställningstagande till Räddningstjänstutredningens förslag vad gäller kommunernas styrdokument, möjlighet att träffa avtal, att alla räddningstjänster måste tillhöra en ledningscentral med ständig bemanning samt förbättrad ledning och personalförsörjning.

Akademien stödjer förslaget att MSB:s uppdrag att tillhanda nationella stödresurser förtydligas och ges nödvändiga resurser.

21.1

KSLA instämmer med utredningens förslag att om räddningsinsatsen är omfattande eller om det annars finns synnerliga skäl ska staten ha möjlighet att överta ansvaret och att ansvaret då åvilar MSB eller någon Länsstyrelse.

Det bör påpekas att förslaget på att obligatoriskt ansluta kommunal räddningstjänst till systemledning och ledningscentraler torde medföra att statligt övertagande inte behöver bli aktuellt. Skulle detta trots allt bli aktuellt så åvilar det utpekade myndigheter att tillhandahålla tränad personal som är övade i skogsbrandsläckning och som också kan prioritera resurser på strategisk nivå i Sverige om resursbrist uppstår.

Motivet för detta är att när branden/bränderna blir för omfattande räcker inte ledningskapaciteten till hos den regionala/lokala räddningstjänsten. Då behövs en tydlig ledningsstruktur som effektivt koordinerar alla tillgängliga resurser över lands-, läns- och myndighetsgränser och som förfogar över de finansiella resurser som krävs. Det är viktigt att befälsordningen på myndighetsnivå, i Sverige såväl som i EU, är klarlagd och kommunicerad i förväg. Med utredningens förslag om en utvecklad regional organisation med ledningscentraler förtydligas detta. Förordningen bör tydliggöra var strategiska, taktiska och operativa beslut fattas. Respektive nivå bör tränas att samverka.

När räddningsresurser mobiliseras till drabbade områden är det viktigt att samtidigt säkerställa att andra områden inte lämnas med ett alltför svagt brandförsvar eller brist på utrustning. I situationer med flera samtidiga bränder och när prioritering av resurser är ansträngd behövs stöd för avväganden i ett nationellt perspektiv. I detta avseende bör MSB roll göras tydlig.

Som tidigare nämnts så är det viktigt att alla lokala resurser kan sam-/medverka före, under och efter stora händelser. Det lokala perspektivet är avgörande och måste byggas upp brett från kommunnivå och harmoniseras med alla övriga former av krishantering, inklusive POSUM-verksamhet till stöd för drabbade och allmänhet. Lämpligast samordnas detta via ledningscentraler/räddningstjänstförbund.

Länsstyrelserna har idag ett geografiskt områdesansvar - inte bara för skogsbränder utan för krishantering i stort. Skulle någon länsstyrelse eller MSB få en samordnande/beslutande roll måste den ansvarsprincip som nu tillämpas klargöras så att samverkan med övrig krishantering blir effektiv. För närvarande sker en omfattande upprustning av länsstyrelsernas verksamhet vad gäller deras framtida roll i uppbyggnaden av ett nytt civilt försvar som en viktig del i totalförsvaret. KSLA utgår ifrån att kunskapen för skogsbrandbekämpning på regional nivå skall finnas på de större ledningscentralerna/

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

räddningstjänstförbunden, dessa måste då ges i uppdrag att tränas i samverkan med övrigt civilt försvar som samordnas av länsstyrelsen.

KSLA anser att statens och räddningstjänsternas förmåga att utöva statliga räddningstjänst vid skogsbränder måste förbättras genom att verksamheten tydliggörs, resurssätts och kompetensen förbättras genom regelbunden övningsverksamhet. Lämpliga övningstillfällen, är som ovan anförts, för alla lokala och regionala aktörer de kontrollerade naturvårdsbränningar som utförs i skogsbranschen.

21.2

KSLA instämmer i förslaget att ge MSB stärkt roll när det gäller att begära stöd och att prioritera tillgängliga resurser på nationell nivå.

21.3

KSLA instämmer i förslaget att kommunernas självrisk kan sänkas om särskilda skäl föreligger.

21.4

KSLA instämmer i att författningsförändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Stockholm, dag som ovan

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Lisa Sennerby Forsse
Akademiens preses

Eva Pettersson
Akademiens sekreterare och VD